

ня економічною безпекою підприємства свідчить усталена практика дотримання професійних етичних норм, а саме: об'єктивність у ставленні аудитора до предмета аудиту та вимога суворої конфіденційності до всієї без винятку інформації, отриманої в ході аудиту.

Висновки

Аудит є дієвою функцією управління економічною безпекою підприємства. Запропоновані послідовність етапів проведення аудиту безпеки та перелік аудиторських процедур дають змогу оцінити стан економічної безпеки суб'єкта господарювання та надати рекомендації стосовно підвищення рівня його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз. До подальших наукових розвідок повинні належати кваліметричні рамки проведення аудиторських процедур щодо результатів управління економічною безпекою підприємства в цілому та функціональних складових системи економічної безпеки суб'єкта господарювання зокрема.

Література

1. Олійник С. О. Внутрішній аудит у системі економічної безпеки підприємства / С. О. Олійник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.nvnauc_econ_2013_181\(3\)_42.pdf](http://www.nvnauc_econ_2013_181(3)_42.pdf)
2. Каліцінська К. О. Роль внутрішнього аудиту в системі економічної безпеки підприємства / К. О. Каліцінська // Серія : Економіка та підприємництво, 2011. – № 3. – С. 136–139.
3. Голяш І. Д. Аудит безпеки підприємства у сфері застосування інформаційних технологій / І. Д. Голяш, С. І. Саченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 90–94.
4. Коробчинський О. Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О. Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4 (94). – С. 41–45.
5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2013 року / К. : Міжнародна Федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/files/temp/Audit_2013_1.pdf
6. Гордієнко Н. Т. Аудит : методика і організація : Навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей). У 2 частинах / Н. Т. Гордієнко, О. В. Харламова, М. Ю. Карпенко. – Харків : ХНАМГ, 2007. – 452 с.
7. Аренс А. Аудит : Пер. с англ.; Гл. редактор сериї проф. Я.В. Соколов / А. Аренс, Дж. Лоббек. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 560 с. : ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).
8. Аудит. Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту : підручник / за ред. проф. В. В. Немченко, О. Ю. Редько. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 540 с.

УДК 338.001.36:378

Л.П. Снігур
добувач,
кафедра управління фінансово-економічною безпекою,
Університет економіки та права «КРОК»

Сутність і зміст економічної безпеки освітніх установ

У статті розглянуто поняття «економічна безпека освітніх установ», сутність і зміст останньої. Проведено систематизацію загроз, що притаманна економічній без-

пеці освітніх установ. Визначено, що забезпечення економічної безпеки освітніх установ є одним із актуальних завдань сьогодення. Доведено, що рівень економічної безпеки освітніх установ залежить від того, наскільки ефективно останні запобігають внутрішнім і зовнішнім загрозам, усувають наслідки їхнього негативного впливу.

Ключові слова: економічна безпека освітніх установ, сутність економічної безпеки освітніх установ, складові економічної безпеки.

Л.П. Снигир
соискатель,
кафедра управления финансово-экономической безопасностью,
Университет экономики и права «КРОК»

Сущность и содержание экономической безопасности образовательных учреждений

В статье рассмотрено понятие «экономическая безопасность образовательных учреждений», сущность и содержание последней. Проведена систематизация угроз, присущая экономической безопасности образовательных учреждений. Определено, что обеспечение экономической безопасности образовательных учреждений является одним из актуальных задач современности. Доказано, что уровень экономической безопасности образовательных учреждений зависит от того, насколько эффективно последние предотвращают внутренние и внешние угрозы, устраняют последствия их негативного воздействия.

Ключевые слова: экономическая безопасность образовательных учреждений, сущность экономической безопасности образовательных учреждений, составляющие экономической безопасности.

L.Snigyr
External PhD student,
Department of Management of Financial and Economic Security
“KROK” University

Essence and Content of Educational Institutions Economic Security

The article deals with the concept of economic security of educational institutions, its nature and content. The systematization of threats that relate to the economic security of educational institutions is made. Ensuring of economic security of educational institutions is one of the acute problems of today is defined. It is proved that the level of economic security of educational institutions depends on how well institutions prevent internal and external threats and eliminate consequences of their negative impact on the functioning of institutions.

Keywords: educational institutions economic security, the essence of economic security of educational institutions, economic security components.

Постановка проблеми

За період останнього десятиріччя в Україні склалася тенденція щодо здобування вищої освіти. Часом трапляється так, що абітурієнти платять кошти за престижність майбутньої професії та навчального закладу, а не за якість знань, які повинні отримати. Тому більшість ВНЗ почали робити ставку на збільшення кількості студентів, вводити престижні факультети: юридичні, економічні, між-

народних відносин, але з порушенням основ науки та планування. Таким чином, заклади недержавного сектору економіки підвищили свій рівень економічної безпеки, але якість освіти втратила первинну значущість. За рахунок такої тенденції ринок праці України став перенасиченим кількістю випускників ВНЗ спеціалістів вказаного профілю. За останні шість років демографічна ситуація та економічна криза порушила фінансове благополуччя та умови існування ВНЗ. Постійна нестача абітурієнтів, фінансова нестабільність громадян призвела до втрати ВНЗ своїх позицій. Перевірки профільним міністерством виявили низку грубих порушень, тому до кінця року планується закриття близько 70 вищих навчальних закладів, про що у своєму виступі повідомив міністр Сергій Квіт. Він також висловив переконання, що приватні вищі навчальні заклади з часом зможуть скласти конкуренцію державним університетам. Прийнятий закон «Про вищу освіту» дасть механізм для процесу подальших перетворень [6]. Скорочення кількості і підвищення якості повинно відбутися природним шляхом ринкової конкуренції.

Сьогоднішній абітурієнт буде ретельно вивчати стабільність, престиж, конкурентоспроможність, економічну безпеку ВНЗ.

Останнім часом у наукових колах держави ведеться широка дискусія щодо економічної безпеки України та підприємства. Як вважають А.С. Соснін та П.Я. Пригунов, основними критеріями економічного благополуччя є розвиток, безпека і прибуток [12, с. 63]. У чинному законодавстві є визначення економічної безпеки України – це такий стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави [4].

Проведений аналіз літературних джерел, що висвітлюють проблеми економічної безпеки підприємства, нашою є на умовивід, що серед науковців не існує єдиного підходу до визначення суті економічної безпеки підприємств, а також ВНЗ, які не є винятком.

Важливість проблеми та недостатність її дослідження обумовлюють актуальність теми роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням забезпечення економічної безпеки підприємств нині приділяється велика увага як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Вагомий внесок у висвітлення проблем, пов'язаних з економічною безпекою підприємств, зробили науковці, серед яких: М.М. Єрмошенко [5], Й.М. Петрович [10], О.М. Боженко [10], Т.П. Макаровська [8], І.С. Стеців [13], З.В. Герасимчук [4], С.Ф. Покропивний [3], В.І. Франчук [14].

Деякі вчені дають характеристику економічній безпеці підприємства як стану високоефективного використання ресурсів щодо запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємств у наш час та в майбутньому [5, с. 138].

Дослідженню проблем економічної безпеки ВНЗ присвячено праці багатьох фахівців і науковців, таких як: Т.М. Боголіб [2], К.В. Карпова [7], Л.М. Віткін [3], О.І. Волков [3], Л.М. Хімичева [3], А.С. Зенкін [3] та інші. Окремі автори вважають, що безпека як явище завжди стоїть поряд із поняттям «небезпека». Так, М.М. Єрмошенко [5] пояснює небезпеку як об'єктивно існуючу можливість негативного впливу на якість явище, систему, механізм, соціальний організм, унаслідок чого йому може бути заподіяна шкода, що призведе до занепаду, кризового стану тощо. Сукупність наявних та потенційно можливих явищ і чинників, які створюють небезпеку для реалізації інтересів підприємства в економічній сфері, є загрозою економічній безпеці [4].

Наприклад, С.Ф. Покропивний відзначив, що організація економічної безпеки ґрунтується на плануванні та об'єднує такі дії: формування необхідних ресурсів; загальностратегічне прогнозування та планування економічної безпеки; стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; загальнотактичне планування економічної безпеки; тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства; здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки; загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки. [11]. Ми погоджуємося з вищенаведеним, але вважаємо, що саму економічну безпеку доцільно розглядати як процес (дії), що вимагають уточнення характеристики.

Крім визначення суті економічної безпеки, важливе місце займає обговорення її складових, процесу організації економічної безпеки та пов'язаних із цим функцій управління. Учені виділяють кілька функціональних складових поняття «економічна безпека підприємства»: фінансова; інтелектуальна й кадрова; техніко-технологічна; політико-правова; інформаційна; екологічна; силова. Ми підтримуємо необхідність виділення складових економічної безпеки, але вважаємо, що їх доцільно деталізувати.

Дослідження практики стратегічного та тактичного планування фінансово-господарської діяльності виявили відсутність методики планування собівартості навчання, що не дає змоги виявити рівень економічної безпеки в цій частині, уникати та вчасно реагувати на загрози і ризики з боку зовнішнього та внутрішнього середовища, тобто забезпечити економічну безпеку ВНЗ. Проведені дослідження дають підстави зазначити, що економічній безпеці ВНЗ не надається належна увага. Однак загальні підходи до характеристики економічної безпеки підприємства, на наш погляд, доцільно взяти за основу в діяльності ВНЗ, урахувавши особливості їх функціонування.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

На сьогодні в Україні є великий попит на освітні послуги, але в умовах кризи важко повноцінно розробити і забезпечити систему безпеки того чи іншого навчального закладу (підготовка кадрів потрібного профілю і якості, здійснення оборонних розробок тощо). Справедливим буде зазначити, що освіта та наука досі не проглядалися в жодній із концепцій національної безпеки нашої країни, з точки зору їхньої власної безпеки для суспільства і держави.

Щоб створити ефективну систему економічної безпеки ВНЗ, потрібно мати чітке уявлення про те, що потребує захисту, обізнаність про відповідні загрози та здатність попередити їх.

Ці питання пов'язані з недостатнім дослідженням загроз економічній безпеці в освітній галузі.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження питання сутності та змісту економічної безпеки освітніх установ.

Виклад основного матеріалу дослідження

Економічна безпека освітніх установ залежить від здатності керівництва уникати та попереджати можливі загрози, ліквідувати негативні наслідки та явища, які можуть вплинути на їхню діяльність як суб'єкта економіки. Неспроможність завчасно відреагувати та запобігти явищам економічного характеру призводить до появи кризового стану багатьох приватних освітніх закладів в Україні. Такі тенденції та явища в сучасній українській вищій школі, які про-

слідкуються останніми роками – зменшення чисельності абітурієнтів, відсутність тісних зв'язків із ринком праці, поступове зменшення державного фінансування, конкуренція – становлять реальну загрозу для діяльності закладів освіти. Проблема економічної безпеки в системі вищої освіти в Україні актуалізувалася у зв'язку з певними умовами. Негативними тенденціями є посилення конкуренції через значну кількість ВНЗ, напрямів підготовки та спеціальностей, проникнення на освітній ринок послуг вищів інших країн, переростання конкуренції на ринку освітніх послуг з національної на інтернаціональну. Це реально зменшило доходи та збільшило затрати вищів, суттєво вплинуло на їхню економічну безпеку.

Економічна безпека в системі вищої освіти зумовлена економічною безпекою ВНЗ. Якщо переважна більшість вищів перебуватиме в економічній безпеці, то можна стверджувати про економічну безпеку у системі вищої освіти країни.

З середини 1950-х рр. економіка освіти розроблялася в США і країнах Західної Європи, а також в Україні у зв'язку з необхідністю різкого збільшення державних і приватних асигнувань на фінансування середньої та особливо вищої освіти, відповідно до вимог нової стадії наукового та промислового розвитку і початком переходу до інноваційної економіки. Знадобилися рішуче подолання стереотипів суспільної свідомості і погляду на освіту як периферійну культурно-освітню галузь, у якій достатньо традиційних джерел для покриття своїх скромних витрат.

Сформувалися основні поняття економіки освіти. Система освіти розглядається як велика багатогалузева сфера діяльності, у якій створюється найважливіший елемент національного багатства – фонд знань, умінь, навичок, особистих якостей населення і робочої сили, що виявляється найбільш довготривалим з усіх сучасних активних виробничих факторів.

Освіта є специфічним товаром і має такі відмінні риси:

1. Невідчутність. Послуги освіти дають змогу придбати інтелектуальний капітал у вигляді умінь, навичок, знань і здатності мислити та приймати рішення. Якість послуги визначається не набором здобутих знань, а комплексним синергетичним ефектом трансформації «набору знань, умінь і навичок» в освіті.

2. Невіддільність від джерела надання послуги. Люди отримують освіту в конкретному навчальному закладі. Кожен ВНЗ є унікальною, постійно змінюваною системою навчання, яку неможливо дублювати.

3. Мінливість. Кожен етап процесу надання послуги є унікальним і повинен найбільш повно відповідати вимогам ринку, тому вишам слід знаходити баланс між стандартизацією і гнучкістю системи навчання.

4. Незбережність. Освітня послуга не зберігається, оскільки більшість операцій виробничого процесу піддається змінам. Її неможливо зберігати для подальшого продажу.

5. Ефект накопичення. Особливість освітньої послуги полягає в тому, що після отримання освіти студент має можливість накопичувати все більші знання та навички, засновані на постійній (безперервній) освіті, самоосвіті та збагаченні новим досвідом.

6. Відсутність права власності. Після отримання освітньої послуги студент пред'являє фірмі свої знання, навички, досвід, які створюють імідж ВНЗ. На відміну від ситуації з матеріальним товаром, отримавши неповноцінну освіту, випускник не може пред'явити претензії ВНЗ. Отже, фахівець і його роботодавець не мають можливості визнати неспроможність освітньої послуги.

7. Складність нормування. «Нормою» освіти можна вважати повноцінну осві-

ту, що дає змогу випускнику працювати за фахом. Однак нормування такого процесу має суб'єктивний характер і залежить від традицій ВНЗ, рівня підготовленості керівників і викладачів, їх бажання відповідати вимогам ринку, а також здібностей і бажання кожного студента вчитися.

Існує три великі групи товарів і послуг: приватні блага, суспільні блага та проміжні блага. Освітні послуги відносяться до другої групи.

Для приватних благ характерним є індивідуальне споживання за відносно коротким часом. При споживанні освітніх послуг маємо справу з великою кількістю людей, зайнятих цим тривалий час. Споживання цих послуг є загальним. Приватні блага можуть бути надані виключно певним особам: тим, хто сплатив за споживання цих благ (їжі, одягу, речей особистого вжитку тощо). Вигоди від споживання приватного товару присвоюються конкретним споживачем, причому споживання того товару іншими виключається. Для забезпечення приватних осіб такими товарами найкраще пристосований ринковий механізм, при якому виробники керуються запитом споживачів. Покупці пропонують ціни продуктів, а виробники продають їх тим, хто більше платить. Така активна «сигнальна система» виключає з гри тих, хто не платить. Але настільки жорсткий ринковий механізм є неприйнятним до суспільних товарів.

Суспільні блага – це такі товари і послуги, які задовольняють суспільні потреби або необхідні для задоволення суспільних інтересів. Вони, зазвичай, фінансуються державою і надаються не окремим індивідам, а в цілому суспільству або окремим соціальним групам.

Переважає частина освітніх послуг як суспільних благ надходить населенню від державних та недержавних навчальних закладів. Саме вони задовольняють масові запити споживачів у цьому безцінному інтелектуальному продукті.

З одного боку, освітня послуга задовольняє особисті потреби людей в здобутті освіти. Ця потреба у свою чергу визначається властивостями освіти як духовного блага, яке збагачує життя людини, розширює сферу її інтересів, життєдіяльності, самореалізації особистості. Водночас рівнем освітньої підготовки визначається трудовий потенціал людини і пов'язаний з цим особистий дохід від трудової діяльності.

З іншого боку, освітні послуги мають характерні якості того, що в економічній науці називають громадським товаром. Ідеться про додаткові сильні ефекти від зростання освітнього рівня населення для суспільства в цілому. Людина підвищує рівень своєї освіти, а виграє від цього не тільки вона сама, а й оточення, і виграш дуже багатогранний. Від рівня освіченості населення та якості отриманих ним освітніх послуг залежить економічний розвиток країни та добробут народу, формування цивілізованої, культурної сфери існування для кожного, соціальна і політична стабільність. У всіх розвинених країнах держава бере на себе значну частину витрат (зрозуміло, що це кошти платників податків) на утримання і розвиток освітніх установ.

Існують дві фази в реалізації освітніх послуг:

- 1) освітня установа надає свої послуги особам, які бажають навчатися;
- 2) особа, яка отримала ту чи іншу освітню підготовку, реалізує її на ринку праці, в особистих доходах, які повинні бути пропорційні часу, витраченому особою на формування свого освітнього рівня.

Віднесення освітніх послуг до суспільних благ можливе лише з тієї позиції, що результат від надання цих послуг отримує як споживач, так і суспільство в цілому. Що ж стосується джерела надання освітніх послуг, то характеристика такої послуги як суспільного блага, якому властиве фінансування з боку держави,

є спірним. Існування недержавних ВНЗ це підтверджує. Тому більш коректним буде вважати освітні послуги частково-суспільним благом.

Науці та освіті завжди відводилася велика роль у вирішенні завдань забезпечення безпеки (підготовка кадрів потрібного профілю і якості, здійснення оборонних розробок тощо).

На сьогодні, у період глобальних технологічних зрушень, пережитих світовим господарством, в умовах кризи світової економічної системи, сфера освіти стає помітною частиною відтворення новітніх технологічних укладів. Без формування та розвитку інновацій країна не може зайняти гідне місце в сформованій системі міжнародного поділу праці та забезпечити належний ступінь стійкості своєї економічної динаміки.

Безпека, як властивість будь-якої системи, передбачає її здатність адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори з метою свого самозбереження і розвитку. Це положення повною мірою стосується й сфери освіти.

При цьому особливу увагу варто приділити забезпеченню економічної безпеки ВНЗ, як властивості його економічної системи адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози з метою самозбереження і розвитку за допомогою перебудови внутрішньої структури та корекції параметрів функціонування.

Безпека освітнього закладу характеризується економічними можливостями реалізації його цілей і завдань, а також формуванням необхідних умов господарської діяльності. Ідеться про необхідні умови життєдіяльності (функціонування) і можливості реалізації найважливіших потреб суспільства (як поза освітнього закладу, так і всередині нього). При цьому об'єктом керуючого впливу в аспекті забезпечення економічної безпеки є організаційно-економічні відносини, що складаються в процесі виробництва освітніх товарів.

Підвищення рівня економічної безпеки ВНЗ безпосередньо пов'язане з формуванням набору ефективних інструментів, що забезпечують його сталий економічний розвиток як способу реалізації цілей і завдань.

Вищезазначене стає ще більш актуальним у нинішніх умовах спаду практично в усіх галузях реального сектору економіки України.

Таким чином, можна стверджувати, що безпека – це здатність економічної системи відтворюватися без непередбачених обмежень, тобто функціонувати в заданому режимі. Безпека, як властивість будь-якої системи, передбачає її здатність адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори з метою свого самозбереження і розвитку.

Висновки

Забезпечення економічної безпеки системи освіти, з одного боку, характеризується сукупністю відносин, що дають змогу протистояти загрозам порушення її економічної стійкості. З іншого – її необхідно розглядати як модифікації економічної системи освіти до мінливих умов господарської діяльності. При такому підході економічна безпека системи освіти характеризується здатністю адекватно реагувати на порушення рівноваги та економічної стійкості, протиставляти загрозам своєчасну й ефективну реорганізацію структури і функціонування самої системи.

Значну роль у забезпеченні економічної безпеки на макрорівні виконує система освіти як велика багатогалузева сфера діяльності, де створюється найважливіший елемент національного багатства – фонд знань, навичок, особистих якостей населення і робочої сили, який виявляється найбільш довготривалим з усіх сучасних активних виробничих факторів.

Література

1. Бандурка О. М. Основи економічної безпеки: Підручник / О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Червяков. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.
2. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : Монографія. – К. : «Знання», КОО, 2004. – 204 с.
3. Віткін Л. М. Системи якості ВНЗ : теорія і практика / Л. М. Віткін, Л. М. Волков, О. І. Хімичева, А. С. Зенкін. – К. : Наук. думка, 2006. – 301 с.
4. Герасимчук З. В. Економічна безпека регіону : діагностика та механізм забезпечення : (монографія) / З. В. Герасимчук, Н. С. Вавдюк. – Луцьк : Настир'я, 2006. – 244 с.
5. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави : національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : (монографія) / М. М. Єрмошенко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 209 с.
6. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – С. 2004.
7. Карпова К. В. Вищий навчальний заклад приватної форми власності як об'єкт економічної безпеки та суб'єкт господарської діяльності // Ефективна економіка. – № 2. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.econmy.nauka.com.ua>
8. Макаровська Т. П. Економіка підприємства : Навчальний посібник. – К. : МАУП, 2008 р. – 384 с.
9. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. А. Олейникова. – М. : ЗАО «Бизнес-школа Интел-синтез», 1997. – 288 с.
10. Економіка підприємства : підручник / (Й. М. Петрович, О. М. Боженко та ін.) за ред. Й. М. Петровича. – Львів : Новий світ 2000, 2004. – 680 с.
11. Економіка підприємства : підручник / (С. Ф. Покропивний та ін.) за ред. С. Ф. Покропивного (вид. 2-е, перероб. та доп.). – К. : КНЕУ 2001. – 528 с.
12. Соснин А. С. Менеджмент безопасности предпринимательства : (учебное пособие) / А. С. Соснин, П. Я. Пригунов (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. А. Олейникова. – К. : Изд-во Епрон. ун-та, 2002. – 559 с.
13. Стеців І. С. Методика визначення собівартості навчання як способів забезпечення ефективного функціонування навчальних закладів недержавного сектора економіки // Матеріали науково-практичної конференції «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» 23-24 квітня 2010 р. – Тернопіль : Крок, 2010. – 257 с.
14. Франчук В. І. Основи економічної безпеки: навч. посібник / В. І. Франчук / Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2009. – 204 с.

УДК 339.137

С.А. Філатов

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри управлінських технологій,
Університет економіки та права «КРОК»*

Н.А. Мізюк

*магістрант спеціальності
«Управління інноваційною діяльністю»,
Університет економіки та права «КРОК»*

Управління конкурентоспроможністю продукції вітчизняного машинобудівного підприємства

У статті досліджено особливості управління конкурентоспроможністю продукції на вітчизняних підприємствах машинобудівного комплексу як ключової складової